

ניחוחות לפרשת תרומה

הפרשה עוסקת בתרומה לצורך הקמת המשכן. התורה מדגישה שהתרומות יבואו מנדבת ליבם של בני ישראל: (שמות כה ב) "מֵאֵת כָּל-אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לָבֹא תִקְחוּ אֶת-תְּרוּמָתִי".

התורה מפרטת מה נדרש להביא (שם ג-ז): "זָהָב וְכֶסֶף וְנִחְשֵׁת... אַבְנֵי-שֹׁהַם וְאַבְנֵי מִלֵּאִים לְאַפֹּד וְלַחֹשֶׁן". ה"אור החיים" מתייחס לסדר פירוט הסוגים: "צריך לדעת למה כתב אבני שוהם ואבני מילואים בסדר- אחר כל הי"א מינים ומן הראוי היה לו לסדרם קודם זהב וכסף כי הם מעולים מהם?" בפסוק מפורט: זהב כסף ונחושת כלומר החשוב יותר קודם. לפי זה היה צריך להקדים את האבנים הטובות (אבני שוהם ואבני מילואים) לראש הרשימה ולא לכתוב אותם בסוף הרשימה.

מסביר ה"אור החיים" הקדוש כי למרות שמינים אלו חשובים יותר מצד עצמם, באופן הבאתם היה חסרון. חז"ל דרשו שהנשיאים אשר הביאו את האבנים הטובות אמרו שיביאו אחרי כולם כשיראו מה חסר. הקב"ה שידע מראש שכך יקרה הזכיר תרומה זאת בסוף "לומר כי הם למטה מכולם, ומהטעם עצמו שהם באחרונה. יתכן שכוונתם של הנשיאים היתה טובה מתוך שאכן רצו להשלים את כל החסר, אולם העיכוב בפועל הינו חיסרון משום שהוא מעיד על חוסר להט ברצון לנתינה. חסרון זה פוגם במעלת האבנים הטובות שהביאו ולכן נדחו ונכתבו בסוף הרשימה.

בדרך דומה ה"אור החיים" מוסיף ומפרש: "עוד נראה על פי דבריהם ז"ל שאמרו ביומא (ע"ה א) שהעננים היו מביאים את אבני השוהם וכו' אם כן משלחן גבוה היו מביאים בלא טורח ויגיעה ולא חסרון כיס אשר על כן סדר נדבתם אחר כל הנדבות שמביאין מכיסם ועל ידי טורח". חז"ל דרשו "הנשיאים הביאו"- העננים הביאו, כלשון הפסוק "נשיאים ורוח וגשם אין" (משלי כ"ה יד'). אם כן לא היתה טרחה והפסד בהבאתם על ידי נשיאי ישראל. חסרון זה גורם להפחתה בחשיבות הבאתם.

עקרון חשוב למדנו, מעלת דבר הנרכש במאמץ, גדול לאין ערוך מדבר שהשגנו ללא טירחה. גם הישג קטן שעמלנו קשות להשיגו עדיף מהישג גדול שבא בקלות וללא מאמץ. כך גם לימדנו חז"ל בענין השכר על קיום מצוה כמבואר במשנה מסכת אבות פרק ה משנה כג: "בן הא אומר לפום צערא אגרא".

בלימוד תורה מהווה העמל אמצעי קניין ומאפשר לזכור את הדברים. וכך כתב הרמב"ם על המשנה הנ"ל: "לפי שעור עמלך בתורה יהיה שכרך. ואמרו שלא יתקיים מן החכמה אלא מה שנלמד בעמל ויגיעה ויראה מן המלמד, אבל לימוד השעשוע והנחת - לא יתקיים, ולא יקבל בו תועלת". עוד הוסיף שיסוד

זה נלמד גם מדרשת חז"ל על הפסוק (קהלת ב ט) "אף חכמתי עמדה לי" - "חכמה שלמדתי באף עמדה לי". המלמדים צריכים להאהיב את התורה על לומדיה שילמדו מתוך שמחה לימוד חווייתי ויתענגו בכל פיסת מידע חדשה שרכשו. אך אין להירתע מקשיים ומצבים המצריכים מאמץ גדול ומתמשך כי דווקא אלו יחבבו את הנלמד ויקבעו בזיכרון לאורך זמן.

הנקנה בעמל רב אהוב וחביב מכל וליבו של אדם נמשך אליו ורוצה בו. לכן החומרים לבניית המשכן, ליבם של ישראל, ניתנו מתוך נדיבות לב של מסירת היקר מכל, שנקנה בעמל רב ומתוך כך זכו שהמשכן יהיה בית לה' - מקום להשראת השכינה בתוכנו. אם הנדבה באה מרצון פנימי עמוק אנו זוכים לברכת ה': (מלכים א פרק ט פסוק ג) "וְהָיוּ עֵינֵי וְלִבִּי שָׁם כָּל־הַיָּמִים", ולמדרגת (שמות פרק כה פסוק ח) וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכְכֶם בתוך כל אחד ואחד בליבו. בע"ה נזכה כולנו לחנך ולהתחנך על ערך העמל ומשמעותו בכל הישג החשוב לנו ובמיוחד בקניין התורה ומצוותיה ומתוך כך נזכה לברכת ה' בכל מעשינו. שבת שלום ומבורך, גשמי טל ומטר לברכה.